

Mõttematk kaugesse koolipäeva

On karge talvehommik umbes 40 aastat tagasi. Tunnid pole veel alanud. Peaaegu pool klassitait lapsi istub juba pinkides ja klõbistab ajaviiteks sahtliklapiga. Läbi akna paistab tükike öösinist jäätunud järve. Kevaditi, kui jää sulanud, helgib järv pargiallee lõpus nii meelitavalt. Kirikukooli esine park aga on alles nooruke ja hõre, puud vaid mehekõrgused. Need istutati viiekümne esimesel või siis viiekümne teisel aastal, kui kooliesine laadaplats kaotati. Korraks vaatab üle klassiukse klassijuhataja August Rinken ja pärib, kas Võlsi lapsed on juba kohal. Üks poiss on tulemata. Ta ei saa nii kiiresti suusutada, sest peab väiksema venna tempos sõitma. Võlsi lapsed tulevad kooli üle järve suuskadel.

Koolikell heliseb esimesse tundi. See on eesti keel. Kohe järgmine on kirjandustund. Meie õpetajaks oli Anna Rinne. Tavaliselt valitses tema tunnis kord ja vaikus, sest ta oli range. Kuna eesti keele grammatika on raske, siis ka küsiti õpetajalt vähe. Lihtsalt keegi ei osanud küsida. Tüdrukud märkisid kõik reeglid püüdlikult üles, poisid aga olid kaunis lootusetud. Õpetaja Rinne oli pisikest kasvu, suure lopsaka juuksepatšiga. See oli tal alati kenasti kuklasse krunni keeratud. Oma ilusat kõrget büsti aga armastas ta oskuslikult ära kasutada. Nimelt sättis ta õppematerjalid rinnale ritta ja liikus nõnda pinkide vahel, et kõik näeksid ja saaksid tema jutust paremini aru. Tegelikult oli eesti keelega nii, et igapähe meist oli oma raske koht grammatikas. Mina panin kõik komad alati suvalisse kohta ja kirjutasin mineviku tegusõnad vad-lõpuga. Kuigi pikapeale sai seda viga pisut parandatud, õnnestus mul kooli lõpuaktusel sõna võttes ikkagi meenutada, et aastad läksivad ja lõpueksamid tulivad... Pärast lõpuaktust astus õpetaja Rinne mu juurde ja ütles, et pidagu ma alati meeles: aastad läksid. „Nad on alatiseks läinud,” lisas ta justkui iseendale.

Kui keeletunnis oldi vagusi, siis kirjandustund kujunes alati jutukaks. Õpetaja Rinne rääkis meiega kirjandusteostest laiemalt, kui seda nõudis õppekava. Nii andis ta meile võimaluse aruteludeks, mis tihti olid ühe või teise lapse asjast arusaamise tasemel. Arvan, et alati polnud õpetajal meile kerge vastata. Või mida öelda, kui üks tarkpea küsib, et miks sellel Väljaotsa Jaani tarel siis aknad ja laed mustad olid. Kas neil polnud seepi?

Kell heliseb teise vahetundi. Koridoris on pisut hämar ja on tunda väljakäikude klooritamise haisu. Koridori otsas akna all käib vilgas sehkendamine. Paralleelklassi Peep annab 20 kopika eest oma uusi kukkedega suuski kasutada. Sõita saab ühe tiiru ümber kiriku ja tagasi koolimaja

juurde. Suvel sai niimoodi tema jalgratast või siis ujumislesti kasutada. Poiss oli kui isa suust kukkunud. Isagi müüs kõik, mis Venemaalt tõi, vaheltkasuga maha. Rahvas nimetas teda spekulandiks. Nüüd oleks teda nimetatud maaletoojaks. Ega keegi Peebu peale kaevanud. Suurel vahetunnil ei saanud mõned lapsed selle äri pärast lihtsalt enam viiekopikalisi pirukaid ja teed osta. Koolilõunad tulid meile alles paar aasta hiljem. Ja pealegi polnud enamikul lastest veel kukkedega suuski, vaid olid tavalised rihmadega pütilauad.

Kell heliseb kolmandasse tundi. Botaanikaõpetaja oli meil Merry Kalda. Ta oli ilus, blond ja väga rahulik. Kõige toredamad olid need hetked, kui õpetaja saatis kellegi mikroskoobi järele. See tähendas, et tuleb põnev tund. Õpilaste huvist aine vastu annab tunnistust seegi, et läbi mikroskoobi puulehe rakuehitust uurides sattusid poisid nii vaimustusse, et kõige julgem otsustas ka oma nahka uurima hakata. Asi lõppes seotud käe ja pika aruteluga õpetajate toas. Aasta hiljem hakkas Merry Kalda meile ka keemiat õpetama.

Kell heliseb neljandasse tundi. Ajalugu andis meile kooli direktor Karl Nõmm. Vana sõjamehe- na oligi sõjast jutustamine talle kõige südamelähedasem. Ükskõik, mida tolleaegse ajalooõpetuse kohta ka ei arvata, see, mida Nõmme Karla rääkis, on jäänud tänaseni püsima. Pidime teadma une pealt, millal toimus Peipsi Jäälahing, Jüriöö ülestõus, Waterloo või Kurski tankilahing. Õpetaja Nõmm võis viie panna üheainsa õige sõna eest. Ta tegigi seda.

Kell heliseb viimasesse tundi. Laulmistund tähendas, et koolipäev on lõppenud, õigemini selle tõsisem osa. Muusikaga on nii, et kui nokka pole antud, siis viisi ei tule. Enamikule meie poistele oli tõepoolest karu kõrva peale astunud ja nende jorinaid oli õudne kuulata. Muusikaõpetaja Silvia Aruste leppis sellega, kuid noodid pidid selged olema. Jo-le-mi süsteemi siis veel õnneks polnud, nii et nüüd ei pea vanas eas noodijoonestikku nähes häbenema, et missugune on viiulivõti või mitmendal joonel asub sol. Silvia Aruste tegi kirikukooli lastekoori üle linna tunnustatud koori, keda kutsuti ka Tallinna esinema.

Lühikesed talvepäevad muutuvad õhtusiniseks juba pärast lõunat. Siis, kui koolimaja uksest hakkab välja pudenema väikesi väsinud jõmpsikaid. Meie ülejärvelapsed sätivad suusad alla ja libisevad üksteise järel läbi pargi järve poole. Neil on ees mitu kilomeetrit sõitu. Päev on läbi.

Nii tähtsad olid need päevad. Nii tähtis on ka see maja, kust sai alguse paljude võrulaste koolilugu ja Võru linna elulugu.

Ivi Kaarna